

#ISTRA MORA IZGRADITI NOVI CENTAR ZA GOSPODARENJE OTPADOM, PRILAGOĐEN STVARNIM KARAKTERISTIKAMA NASTANKA OTPADA U DOMINANTNO TURISTIČKOJ REGIJI I TO UPOTREBOM NOVIJE, PRIMJERENIJE TEHNOLOGIJE I ODGOVARAJUĆE LOKACIJE#

Iz Inicijative Čist zrak duga ljubav, nakon održanog prosvjeda ispred Županijskog centra za gospodarenje otpadom Kaštijun, uputili su zahtjev za održavanjem tematske sjednice županijske Skupštine.

Njihovo obraćanje prenosimo u cijelosti.

- Jedan od jasnih zaključaka prosvjeda bio je zahtjev za sazivanje tematske sjednice Skupštine Istarske županije posvećene stanju, utjecajima i budućnosti ŽCGO-a Kaštijun. Ovim vam putem dostavljamo formalan zahtjev te vas pozivamo da ga bez odgode uvrstite u rad Skupštine.

Podsjećamo da smo vam 14. studenoga 2025., dakle prije skoro godinu dana, dostavili dopis i detaljnu prezentaciju o uočenim nedostacima rada Centra, posljedicama za stanovništvo i okoliš te rizicima za lokalno gospodarstvo. Do danas nismo zaprimili odgovor niti smo svjedočili vašim mjerama kao predstavničko tijelo suvlasnika društva Kaštijun d.o.o. koje upravlja Centrom a koje bi bile razmjerne ozbiljnosti ovog gorućeg problema.

U međuvremenu od našeg posljednjeg poziva prema vama, stanje se, prema raspoloživim podacima, dodatno pogoršalo:

- na lokaciji je nepropisno i bez dozvole deponirano dodatnih približno 10.000 tona, odnosno bala goriva iz otpada
- deponirano je dodatnih par tisuća tona miješanog metalnog otpada, također nepropisno i bez dozvole
- za ovogodišnje špice turističke sezone (srpanj i kolovoz) je na Kaštijun dopremljeno cca. 2.000 tona, odnosno 11% više otpada nego prošle godine u istom razdoblju dok ukupne količine komunalnog otpada koji se dovozi na Kaštijun na razini godine ne opadaju drže se na razini od 70.000 tona.
- Emisije kiselog smrada biološkog otpada, teškog metalnog smrada metana i finih čestica nisu prestale
- Dok je centar preplavljen sa skoro 50.000 tona (op.a. u Gospiću je deponirao 35.000 tona otpada) nepropisno i ilegalno odloženog otpada, šteta koju Centar prouzrokuje zdravlju ljudi, okolišu i gospodarstvu nije prestala niti je stavljena pod nadzor te je ona konstantna već osmu godinu uzastopno.

Nakon gotovo osam godina rada ŽCGO-a Kaštijun i neprekidnog nanošenja štete ljudima i okolišu, smatramo da više nije prihvatljivo problem svoditi na sezonalnost nastajanja otpada, povremene tehničke poteškoće, privremene korekcije rada ili čekanja da se sustav gospodarenja otpadom u Istri prilagodi ili da stanovnici Istre promijene navike stvaranja i

selekcije otpada.

Dostupne činjenice i iskustvo lokalnih mještana upućuju na to da postojeća tehnologija, kapacitet i lokacija ovog centra ne omogućuju njegov rad bez neprihvatljivih posljedica za kvalitetu života, zdravlje ljudi, okoliš i gospodarske aktivnosti na jugu Istre.

I sami znate da prosvjed održan 26. rujna 2026. nije izdvojen događaj, već samo jedan u nizu prosvjeda građana koji se održavaju tijekom gotovo osam godina rada centra. Nažalost, sve od sada, bez stvarnog sluha, brige i osjećaja za naše probleme.

Za razliku od dosadašnjih prosvjeda, kojima se asertivnim pristupom prvenstveno nastojalo ukazati na problem Kaštijuna i propuste u sustavu gospodarenja otpadom u Istri, smatramo da je došlo vrijeme za pogledati istini u oči i nedvojbeno zaključiti kako ŽCGO Kaštijun nije moguće dovesti u stanje u kojem bi, na postojećoj lokaciji i uz postojeći tehnološki koncept, zadovoljavao osnovne kriterije zaštite okoliša i sprječavanja emisija, bez štetnih posljedica za zdravlje stanovništva, prirodu i gospodarske djelatnosti lokalne zajednice.

Stoga smatramo da Istri treba drukčiji centar, na novoj lokaciji tj. da ŽCGO Kaštijun treba u najkraćem mogućem roku postupno zatvoriti tj. izmjestiti s postojeće lokacije, a do tada njegov rad obustaviti ako nije moguće zaustaviti kontinuirane emisije u zrak i tlo.

U nastavku donosimo obrazloženje naših zahtjeva. Svi navedeni podaci o količinama otpada, mjestima njegova nastanka i udjelima frakcija koje ostaju na lokaciji mogu se provjeriti javno dostupnim podacima ili upitom upravi društva Kaštijun d.o.o.

1. Posljedice za zdravlje ljudi, kvalitetu života i lokalno gospodarstvo

ŽCGO Kaštijun već osam godina prekomjernim emisijama izrazito neugodnih mirisa utječe na zdravlje stanovnika okolnih naselja, njihov svakodnevni život i lokalne djelatnosti. Dugotrajna šteta za psihičko i fizičko zdravlje stanovništva, kojoj su ljudi izloženi tijekom cijelog tog razdoblja, ima posljedice koje nije moguće zanemariti. Istodobno se iz godine u godinu narušava reputacija juga Istre kao turističke destinacije, a ulaganja u turizam na tom području znatno zaostaju za ulaganjima u drugim gradovima i općinama Istre.

U krugu Centra, kao i izvan njegovih granica, na zemljištu u vlasništvu RH, nalazi se više od 35.000 tona, odnosno približno jednak broj bala goriva iz otpada. Takve količine otpada predstavljaju ozbiljan rizik za lokalno stanovništvo i okoliš, osobito zbog opasnosti od požara te zagađenja tla i vode. Prema našim saznanjima, otpad je odložen na vodopropusnoj zemljanoj površini bez potrebnih dozvola, zbog čega oborinske, površinske i procjedne vode mogu ugroziti tlo, podzemne vode i stabilnost lokalnog ekosustava.

U krugu Centra nalazi se i više od 14.000 tona neklasificirane frakcije otpada, pretežito metalne frakcije pomiješane s primjesama komunalnog otpada. I ta frakcija predstavlja izrazit rizik za ljude i okoliš. Prema našim saznanjima, odložena je na vodopropusnoj zemljanoj površini bez potrebnih dozvola, uz mogućnost onečišćenja tla i podzemnih voda putem oborinskih, površinskih i procjednih voda. Površinske vode ovog otpada u direktnom su kontaktu sa okolnim poljoprivrednim površinama.

2. Tehnološka neprimjerenost i nemogućnost usklađivanja Kaštijuna sa suvremenim

rješenjima

- Tijekom ljeta 2026., unatoč tome što su prema potvrdi uprave, količine obrađenog otpada bile unutar projektiranih vrijednosti, odnosno bez obrade viškova, te unatoč primjeni projektom predviđenog vremena biosušenja, neugodni mirisi dosežali su točke Medulinskog zaljeva udaljene približno deset kilometara, uključujući područje otočića Fenera i Porer. U takvim okolnostima intenzitet mirisa u naseljima udaljenima svega dva kilometra od Centra nije potrebno posebno obrazlagati.

Tehnologija obrade otpada u ŽCGO-u Kaštijun obuhvaća obradu, biosušenje i izdvajanje biološke frakcija otpada te, kao završni korak, odlaganje biološke frakcije na metanogenu plohu tj. otvorenu površine približno dva hektara. Takva tehnologija uključuje odlaganje biološke frakcije na plohu izloženu atmosferi i vremenskim utjecajima te neizbježno stvara preduvjete za štetne emisije u zrak.

Proces odlaganja na prvoj metanogenoj plohi nije proveden prema planu te se u tijelu plohe nalaze tisuće tona goriva iz otpada najlošije kvalitete, tisuće tona neobrađenog komunalnog otpada zaprimljenog tijekom mjesec dana kvara centra te različitih pokušaja prekrivanja folijama. Ova ploha je u fazi konačnog zatvaranja i otplinjavanja te je u njoj deponirano 250.000 tona otpada i vrlo vjerojatno, obzirom na neprovođenje pravilnog deponiranja neće polučiti očekivan rezultat proizvodnje metana što je jedan od glavnih razloga i ciljeva upotrebe MBO tehnologije.

Županijski centri za gospodarenje otpadom koji su pušteni u rad ili se grade u Republici Hrvatskoj primjenjuju drugačija, modernija tehnološka rješenja koja ne dozvoljavaju emisije u zrak jer metanogene plohe uopće ne postoje. Primjerice, CGO Biljane Donje primjenjuje bio stabilizaciju te se konačno odlaganje biološke komponente otpada vrši u zatvorenoj hali, dok se na Kaštijunu, kao nekada, deponira na otvorenu površinu. Kaštijun više nije moderan centar ni u razmjerima Republike Hrvatske a kamoli zapadnih zemalja te ga nije moguće prilagoditi toj novoj tehnologiji.

Tehnologija primijenjena na Kaštijunu i kapacitet pogona nije primjeren regiji s izrazitom sezonalnošću nastanka otpada, odnosno velikim razlikama u količinama i sastavu otpada tijekom godine.

3. Neuspješnost postojećeg sustava i potreba za novim centrom

Od ukupne količine otpada koja se doprema u ŽCGO Kaštijun na lokaciji ostaje približno 75 %. Od toga trajno ostaje oko 55 % kao biološka frakcija, 16 % kao SRF i 4 % kao metalna frakcija. Projektom ŽCGO-a Kaštijun bilo je planirano da na lokaciji ostaje samo približno 15 % ostatne količine otpada.

4. Prostorna i prometna neprimjerenost lokacije Kaštijun

Lokacija Kaštijun nije primjerena zbog svoje nadmorske visine koja dominira okolnim mjestima te niti iz razloga udaljenosti koje istarski otpad mora prelaziti. Više od 56 % ukupnog otpada koji pristiže u Centar dolazi iz gradova zapadne i središnje Istre — Poreča, Umaga, Rovinja, Pazina i Buzeta. S gledišta ravnomjerne raspodjele prijevoza, smanjenja emisija CO₂ i rasterećenja i sigurnosti prometne infrastrukture, uvjet primjerene lokacije definitivno nije blizina Pule već ostalih gradova dominantnih u proizvodnji otpada.

Istra mora izgraditi novi centar za gospodarenje otpadom, prilagođen stvarnim karakteristikama nastanka otpada u dominantno turističkoj regiji i to upotrebom novije, primjerenije tehnologije.

Očekujemo od vas kao suvlasnika društva Kaštijun d.o.o., da ovaj put navedene činjenice u ovom zahtjevu ne zanemarite te ih razmotrite s ozbiljnošću primjerenoj osnovnim ljudskim pitanjima koje istodobno zadiru u zaštitu zdravlja, okoliša i gospodarstva juga Istre, te udovoljite našem zahtjevu za sazivanjem tematske sjednice Skupštine Istarske županije na kojoj će se raspraviti i donijeti mjere i aktivnosti vezano uz sve navedeno.

Jug Istre ne može više čekati, navode . U ime inicijative Čist zrak duga ljubav Bojan Blagonić i Ivo Lorencin. (iPress/Medulin FM)

